

De bescherming en voorlichting van de Gierzwaluw in 2003

Theo Verhoeven

Inleiding

In 2003 was de Gierzwaluw de jaarsoort van de Vogelwerkgroep Arnhem en omstreken. Het startschot van de jaarsoort vond plaats op 25 februari op een ledenbijeenkomst waarbij Theo Verhoeven een enthousiast verhaal afstak over de soort. In april verscheen de speciale nieuwsbrief met de aankondiging van de tellingen en een aantal andere activiteiten. De tellingen behelsden de voor- en najaarsfenologie, wekelijkse tuintelling, telling van nestplaatsen en foeragerende groepen. De eerste twee tellingen zijn verslagen in de vorige Vlerk, de derde in deze uitgave. In dit artikel wordt kort een overzicht gegeven van de bescherming en de voorlichting.

Nestkasten in de Geitenkamp

Voordat het broedseizoen begon zijn in de wijk de Geitenkamp in samenwerking met het wijkplatform, winkeliersvereniging en woningcorporatie elf nestkasten rond het marktplein opgehangen. Het is nog niet bekend of de Gierzwaluwen de nieuwe nestgelegenheid al hebben ontdekt. In het broedseizoen 2004 zullen we proberen om de nestkasten te controleren. Uit reacties van een aantal bewoners uit de Geitenkamp blijkt dat de Gierzwaluw een geliefde vogel in de wijk is. De wijk de Geitenkamp is gebouwd tussen 1906 en 1930. Ondanks dat er veel woningen zijn gerenoveerd broeden hier nog veel Gierzwaluwen. In 1999 zijn bij een broedvogelinventarisatie 21 invliegplekken en 69 broedparen gevonden (Schoppers 2000), waarmee het één van de beste wijken voor de soort in Arnhem is.

De bezettingskansen van de nestkasten zijn gezien het grote aantal Gierzwaluwen, waaronder ook nestzoekers, die hier rondvliegen groot. Tevens hebben de nestkasten een educatieve functie hetgeen de Gierzwaluw zeker ten goede komt.

Tentoonstelling in de Watermolen

De tentoonstelling, afkomstig van de Stichting Gierzwaluwenwerkgroep – Nederland, in het bezoekerscentrum de "Watermolen" van 7 juni tot 7 juli is goed bezocht. Zowel mensen uit Arnhem en omgeving als uit de rest van het land wisten de weg naar de watermolen te vinden. Op zondagmiddagen hebben leden van de vogelwerkgroep bezoekers geïnformeerd over o.a. de bijzondere levenswijze en bescherming van de Gierzwaluw. Bezoekers konden ook hun waarnemingen van broedende Gierzwaluwen invullen op een kaart en een lijst. De laatste zondag waren vier leden van de Stichting Gierzwaluwenwerkgroep - Nederland aanwezig. Hans Remmen van de stichting vangt jonge Gierzwaluwen op en hij had deze dag drie jonge Gierzwaluwen van vijf weken oud meegenomen. De jonge Gierzwaluwen werden gevoerd met krekels en voor de bezoekers was dit de kans om de jonge luchtacrobaten eens van dichtbij te bewonderen. De jonge vogels zijn een week later met succes bij een kolonie losgelaten.

Reddingsactie in Elderveld

Op 28 juni werden we door een bewoner uit de wijk Elderveld er op geattendeerd dat aan de woningen van woonstichting Vivare dakgoten vervangen werden. Op dat moment hebben de Gierzwaluwen eieren of kleine jongen dus een snel actie was geboden. Op 30 juni in de avond hebben we met 6 leden van de Vogelwerkgroep Arnhem e.o. in deze wijk geïnventariseerd. We telden ten minste 16 broedplaatsen juist onder de dakgoten van de nog te renoveren huizen. Bij een woning zaten zelfs 3 nesten onder de dakgoot. De bewoners van dat huis waren verontrust over de renovatieplannen. Ze wiste ons te vertellen dat de vogels er al minstens 6 jaar broeden exact op dezelfde plaatsen en zouden de verstoring dan ook nooit toestaan. We hebben woonstichting Vivare direct geattendeerd op het broeden van de beschermde vogelsoorten. Net als onder de oude Vogelwet verbiedt ook de huidige Flora & Faunawet om broedende vogels in of aan gebouwen te verstoren. De werkzaamheden zijn gelijk gestopt. Inmiddels zijn na het broedseizoen alle dakgoten vervangen. De invliegopeningen onder de dakgoten en de nestruimten zijn keurig opengelaten en gespaard gebleven. Volgend jaar zijn de Gierzwaluwen hier dus weer welkom.

Broedplaatsen behouden in Hoogkamp

Op 1 september kreeg ondergetekende een brief doorgestuurd van Robin Driessen (stadsecoloog Arnhem) van de heer B. van Hasselt uit de wijk de Hoogkamp in Arnhem. De reden dat hij schrijft is niet alleen zijn vele waarnemingen in deze wijk, maar het feit dat hij een nestlocatie kent die bedreigd wordt. Hij was zeker van een nestlocatie precies onder de nok van een dak in de van Goghstraat en daarnaast ook vele andere in de directe omgeving. Het geval wil dat de daken oud en versleten zijn en vervangen moeten worden. In 2004 zal de vereniging van eigenaren tot vervanging van de oude daken overgaan, waarbij de daken ook direct goed geïsoleerd zullen worden. Als mede lid van de vereniging van eigenaren vraagt hij advies hoe de daken te kunnen vernieuwen zonder de vogels te verdrijven. We hebben een beschermingsplan gemaakt. Vanzelfsprekend zal een dakrenovatie buiten het broedseizoen plaatsvinden en er zullen alternatieve broedplaatsen aangebracht worden.

In de media

In mei en juni zijn persberichten uitgegaan naar de regionale dag- en weekbladen en een groot aantal heeft aandacht besteed aan de soort. De Gemeente Arnhem omarmde de Gierzwaluw ook naast de Hommel en Vleermuis en deed een oproep in de Arnhemse Koerier voor het insturen van waarnemingen. Er kwamen 55 waarnemingen van broedplaatsen en vogels binnen bij de gemeente verspreid over de stad. De Watermolen deed een aankondiging uit van de tentoonstelling en deze werd zowel door regionale als landelijke dagbladen opgepakt. Door alle aandacht is het bij diverse gemeenten, woningbouwverenigingen, wijkverenigingen en andere bekend dat er in de vogelwerkgroep een aanspreekpunt is over de soort. Dit heeft in 2003 al zijn vruchten afgeworpen door een aantal succesvolle beschermingsacties.

Woord van dank

De jaarsoort was niet mogelijk zonder de hulp van een groot aantal leden van de vogelwerkgroep. Voor het nestkasten project in de Geitenkamp Chris van Zevenhoven, Wil van den Hurk en de mensen die de kasten gemaakt en opgehangen hebben. Bob van Hasselt voor de plannen in Hoogkamp.

Voor de reddingsactie Elderveld dank aan Sanne Hoogeland en voor de medewerking van woonstichting VIVARE met speciale dank aan Gonda Versteeg en mw. Dolleman.

Stichting Gierzwaluwenwerkgroep Nederland wordt bedankt voor het beschikbaar stellen van de tentoonstelling en voor het lenen van de tentoonstellingspanelen Karel Otten. Dank aan Jan Schoppers voor het doornemen van het concept en het geven van enkele aanvullingen waaronder de inleiding.

Tot slot het bezoekerscentrum de "Watermolen" Jeroen Voskuilen voor de gastvrijheid en prettige samenwerking.

Waarnemingen van nestplaatsen blijven voor het aankomend jaar zeer welkom en ook voor advies en vragen kan men terecht bij Theo Verhoeven, van der Hoevensstraat 136, 6931 DG Westervoort, 026-3114227, Verhoeven335@zonnet.nl

Veldwaarnemingen

Norbert Kwint

Ditmaal een korte bijdrage. Van het laatste kwartaal van 2003 moeten nog veel waarnemingen binnenkomen en de ervaring leert dat onze leden deze in het nieuwe jaar niet allemaal vlot insturen. Maar goed, wat in het vat zit, verzuurt niet. Allen die al wel instuurden, dank!

Deze winter zijn nog niet veel spectaculaire vogels waargenomen. De lijst bestaat dan ook vooral uit veel 'gouden ouden', zoals een vroege Scholekster, Grote Zilverreigers op veel locaties in de Gelderse Poort. Voor deze soorten, en ook voor bijvoorbeeld Patrijzen (ook dit jaar weer alles insturen), Putter, IJsvogel en Groene Specht geldt: grote aantallen waarnemingen maken het beeld pas compleet.

Inmiddels zijn zo'n 30.700 waarnemingen digitaal beschikbaar en wordt er nog steeds nagedacht over hoe dit beschikbaar kan worden gesteld aan de leden. Natuurlijk is het ook nog steeds de moeite waard om zelf eens een soort uit te werken. Neem maar eens contact met mij op: n.kwint@tiscali.nl. Neem overigens voor een actuele kijk op bijzondere waarnemingen in ons werkgebied regelmatig een kijkje op onze website: www.vogelwerkgroeparnhem.nl. Op dit moment is het nog steeds het meest handig om waarnemingen die je op de site zet ook apart aan te leveren voor het archief (kan eenvoudig digitaal via het invoerprogramma).